

☞ **מלבי"ם:** אליעזר רצה לראות את השגחת הקב"ה בשליחות זו באמצעות שני סימנים: א. 'הַקְרָה נָא לְפָנַי', שיזמין הקב"ה את האשה המיועדת ליצחק, שתגיע לאליעזר. ב. 'הַיּוֹם', שיזמין הקב"ה שיהיה באותו יום⁵⁷.

☞ **הנצי"ב מוולוז'ין:** אליעזר ביקש שהקב"ה יסובב את השגחתו ויזמן את האשה המיועדת ליצחק.

"וַעֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדֹנָי אַבְרָהָם", מדוע אליעזר ביקש שיעשה חסד?

☞ **רבינו בחיי:** אליעזר, שגדל בבית אברהם, וידע שמידתו היתה חסד, פתח בתפילתו בחסד.

☞ **אלשיך:** אליעזר ביקש לזכות בסייעתא דשמיא, לאור הליכתו בשליחות אברהם. אליעזר הדגיש, שלמרות שאינו ראוי שיעשה עימו חסד זה, ביקש שיעשה זאת הקב"ה לאברהם שהיה עושה חסד בעצמו ולא על ידי שליח⁵⁸.

☞ **חתם סופר:** הואיל ואברהם נתן את כל אשר לו ליצחק, נהיה אברהם סמוך על שולחנו של יצחק. אליעזר אמר שחסד הוא לאברהם, אם תהיה רבקה כלתו בעלת חסד, שלא יהיו עיניה צרות בו.

☞ **מלבי"ם:** משום שהחסד היא ההנהגה שלמעלה מן הטבע, וכך הבין אליעזר שהקב"ה יראה את השגחתו על שליחות זו.

יג הִנֵּה אֲנֹכִי נֹצֵב עַל עֵין הַמַּיִם וּבְנוֹת אֲנָשֵׁי הָעִיר יִצְאֹת לְשֹׂאב מַיִם:

מדוע המתין ליד באר המים ולא הלך למשפחת אברהם לחפש אשה?

☞ **בכור שור:** אליעזר סבר שכדי לבדוק את האשה עליו לבחון שלושה דברים: שתהא יפה, ומיוחסת, ותהא נעימה בדעתה עם הבריות. את היופי יכול היה לבדוק בראיה בעיניו. את הייחוס יכול היה לבדוק בבירור עליה ועל משפחתה, אבל על נעימות הליכותיה לא יכול היה לדעת, שכן אם יכנס לעיר ויתאכסן באחד הבתים, התנהגות

☞ הערות ☞

57. עיין השלמה לדברים אלה בחידושי מרן רי"ז הלוי על 58. עיין עוד בספרי תורתך שאלתי חלק א, בעמוד 618, בתשובת רמב"ן, לשאלה מדוע טרח בעצמו באירות. התורה על הפסוק 'וירץ העבד'.

הנערה עשויה להיות מושפעת מהוריה בהנחייתם⁵⁹, ולא ניתן יהיה לעמוד על מידותיה. על כן ביקש אליעזר לעמוד על תכונותיה של הנערה בכניסה לעיר, ללא גורמים חיצוניים שעשויים להשפיע על התנהגותה.

✧ **אור החיים**⁶⁰: אליעזר חשש שמא אם ילך לבית משפחת אברהם, הם עלולים להטעותו, כשיידעו מה מטרת בואו, ויתנו לו שפחה משפחותיהם שבביתם ויאמרו שהיא אחת מבנותיהם. לכן התחכם אליעזר ופעל בסדר שונה, בהבחנה מובהקת למעשה, ובהתאם לכך למידותיה. על פי תשובותיה, חלקן כ"משיחה לפי תומה", עמד על תכונותיה והבין מהותרנות שניכרה בה, שהיא מבית אברהם.

✧ **מלבי"ם**: נוסף על רצונו של אליעזר לבחור אשה יפה ליצחק, הוא רצה לבחון את מידותיה, ועשה זאת באמצעות עמידתו על עין המים. א. הנערה יכולה היתה לומר לו, שישתה מעין המים שעל ידו, ואינו זקוק לסיועה. ב. הנערה יצאה עם בנות אנשי העיר, ויכלה להתחמק מלמלא את בקשתו, באמתלה שכבר שמה את הכד על שכמה, ושיבקש מנערה אחרת, שעוד הכד בידה, שתתן לו מים.

יְהִי הַנֶּעֶר אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיהָ הֲטִי נָא כִּדְךָ וְאֲשֶׁתָּה
וְאָמְרָה שְׂתָה וְגַם גְּמִלֶיךָ אֲשַׁקָּה אֶתְּהָ הַכַּחֲתָ לְעַבְדְּךָ
לְיִצְחָק וְבָה אֲדַע כִּי עָשִׂיתָ חֶסֶד עִם אֲדֹנָי:

"וְהָיָה הַנֶּעֶר אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיהָ... אֶתְּהָ הַכַּחֲתָ", האם במעשהו לא עבר אליעזר על איסור ניחוש⁶¹?

✧ **אבן עזרא**: לא היה זה ניחוש, אלא תפילה⁶² שהתפלל להקב"ה, שיוכיח אשה ממשפחת אדוניו⁶³.

✧ **רמב"ם הלכות עבודה זרה (פרק יא ה"ד)**: "אין מנחשין כעכו"ם שנאמר 'לא תנחשו'... וכן המשים סימנים לעצמו, אם יארע לי כך וכך אעשה דבר פלוני ואם

..... ❁ הערות ❁ .....

59. כך ביארו גם חזקוני ורבי חיים פלטיאל.
60. לעיל פסוק יב.
61. איסור ניחוש אסור מהתורה, כפי שכתוב "לא תנחשו" (ויקרא יט, כו), ועיין עוד סנהדרין סה ע"ב.
62. אם כי חז"ל במסכת תענית (ד ע"א) מבקרים את תפילת אליעזר: "אמר רבי יונתן: שלשה שאלו שלא כהוגן, לשנים
63. וכן ביאר ספורנו.

השיבוהו כהוגן, לאחד השיבוהו שלא כהוגן, ואלו הן:
אליעזר עבד אברהם ושאל בן קיש ויפתח הגלעדי.
אליעזר עבד אברהם דכתיב 'וְהָיָה הַנֶּעֶר אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיהָ הֲטִי נָא כִּדְךָ...'. יכול אפילו חיגרת, אפילו סומא. השיבו כהוגן ונודמנה לו רבקה".